

**Меморандум публічної дискусії «Підприємництво як інструмент
соціально-економічної адаптації ветеранів АТО»,
яка відбулася 16 листопада 2017 року**

У багатьох країнах світу підприємництво - це ефективний інструмент соціально-економічної адаптації ветеранів бойових дій. Для України це питання особливо актуальне, адже кількість ветеранів АТО зростає із кожним роком.

Експерти Інституту економічних досліджень та політичних консультацій підготували рекомендації, спрямовані на активізацію підприємницьких ініціатив ветеранів АТО. Ці рекомендації представлено у консультативній роботі "Відкриття власної справи як шлях соціально-економічної адаптації демобілізованих учасників АТО", яку було підготовлено в рамках Програми USAID «Лідерство в економічному врядуванні» (USAID ЛЕВ).

Публічна презентація цієї роботи відбулася 16 листопада 2017 року та залучила до обговорення широке коло осіб, які цікавляться та професійно займаються різними аспектами соціально-економічної адаптації учасників АТО: представників державних органів влади, громадських організацій, ветеранів.

В результаті обговорення експертами Програм USAID ЛЕВ було підготовано перелік додаткових пропозицій, спрямованих на активізацію підприємницьких ініціатив ветеранів АТО:

1. Створення мережі інформаційних ресурсів, яка б дозволяла збирати інформацію про ініціативи, які реалізуються в Україні в сфері психологічної та соціально-економічної адаптації демобілізованих учасників бойових дій в зоні АТО. Важливо, щоб така мережа була відкритою для долучення до неї нових ініціатив та виключення тих ініціатив, що припинили свою діяльність.

Водночас слід створити єдину веб-платформу, на якій би була зібрана інформація про зазначені ресурси як свого роду єдина точка входу для всіх зацікавлених сторін. Така платформа має бути створена на заходах державно-приватного партнерства.

2. Розробити мобільний додаток «Ветеран», який дозволить користуватися вищевказаною мережею інформаційних ресурсів, здійснювати пошук необхідних ресурсів та ініціатив тощо.
3. Провести інвентаризацію різного роду «гарячих» ліній, створених для колишніх військовослужбовців та ветеранів АТО, на предмет оцінки їх ефективності; розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності функціонування таких гарячих ліній чи щодо їх закриття в разі, якщо вони були визнані неефективними.
4. В процесі адаптації ветеранів необхідно враховувати важливість соціальних зв'язків, адже ветеранський бізнес - не просто підприємницька діяльність, а в першу чергу, соціальні контакти, взаємодопомога, особливий кодекс честі. Тому при розробці та реалізації програм/ініціатив соціально-економічної адаптації ветеранів необхідно робити акцент на роботі за принципом «ветеран-ветерану» («рівний-рівному»), тобто

тренерами (менторами) з питань підприємницької діяльності для ветеранів АТО повинні бути ветерани, які мають власний бізнес.

Необхідно також передбачити проведення тренінгів для тренерів, тобто навчання ветеранів-бізнесменів, які бажають стати менторами, основам публічних презентацій, ораторському мистецтву тощо.

5. Запровадити соціальну рекламу з питань працевлаштування ветеранів АТО та розвитку ними підприємницької діяльності, що, окрім іншого, повинно спонукати демобілізованих учасників бойових дій в зоні АТО офіційно ставати на обліку до державних соціальних службах, зокрема служби зайнятості.
6. Проводити просвітницькі кампанії для чинних підприємців та організацій з питань працевлаштування ветеранів АТО, що сприятиме підвищенню соціальної відповідальності роботодавців щодо створення відповідних робочих місць.
7. Включити заходи із підтримки соціально-економічної адаптації ветеранів АТО до місцевих бюджетів на 2018 рік, які наразі формуються, та активізувати пошук позабюджетних коштів для реалізації таких заходів.
8. Провести інвентаризацію чинних інструментів соціального захисту демобілізованих з лав ЗСУ на предмет оцінки її ефективності в контексті реформування соціальної сфери в цілому та Збройних Сил України зокрема.
9. Регулярно проводити опитування демобілізованих з лав ЗСУ в цілому та ветеранів АТО зокрема, працедавців з метою визначення проблем соціально-економічної адаптації колишніх військовослужбовців.
10. Розвивати соціальне підприємництво як форму соціально-економічної адаптації демобілізованих.
11. Налагодити ефективний облік демобілізованих з лав ЗСУ з тим, щоб мати змогу адресно працювати з ветеранами АТО.

Варто підкреслити, що продовження російської агресії на сході України та постійне збільшення кількості демобілізованих учасників бойових дій в зоні АТО по новому ставить питання соціального захисту та підтримки ветеранів Збройних сил України. Закордоном підтримка ветеранів бойових дій здійснюється через загальну систему підтримки військовослужбовців, тому в Україні потрібно шукати шляхи створення такої системи із врахуванням кращих міжнародних практик.